

Toivomuspiha -terassisuunnitelmaselostus asumisyksikkö Paljerinteseen

Christina Lindgren
Examensarbete
Ergoterapi
2019

SISÄLLYS

1	Terassisuunnitelma Toivomuspiha	4
1.1	Esteettömyyden varmistaminen kaikille sopivan suunnittelun periaatteiden avulla	5
1.2	Asukkaiden kognition tukeminen terassisuunnitelmassa	14
1.3	Terassilla tapahtuvan toiminnan soveltaminen ja porrastaminen	18
	LÄHTEET	21
	LIITTEET	25
	LIITE 1 Asumisyksikön piha ennen muutoksia.....	25
	LIITE 2 Arkkitehtitoimiston suunnitelma Paljerinteen asumisyksikön piha-alueelle	26
	LIITE 3 Kukkien mullan vaihto-ohje	28

Kuvat 1-24 Esteettömyys, Kuvat 24-36 Kognition tukeminen, Kuvat 38-39 Toiminnan soveltaminen

Kuvat

Kuva 1 Terassisuunnitelman pohja. Piirtäjä Christina Lindgren. Arcada 2019	4
Kuva 2 Terassisuunnitelma kaikille sopivan suunnittelun periaatteiden mukaan. Piirtäjä Christina Lindgren. Arcada 2019	5
Kuva 3 Älylukko	5
Kuva 4 Ovensuljin	6
Kuva 5 Sisäänkäynnin 0 –kynnys	6
Kuva 6 Ovi havaintomerkeillä	6
Kuva 7 Ritiäkantinen kouru	7
Kuva 8 Ulkokalusteiden mitat	8
Kuva 9 Penkki	8
Kuva 10 Tuhkasäiliö	9
Kuva 11 Luiskat ja käsijohteet	9
Kuva 12 Pihakalusteen polvitilan mitoitus	10
Kuva 13 Parktable-pöytä	10
Kuva 14 Palmferia -terassikatos	10
Kuva 15 Krabi-tuoli	11
Kuva 16 Kalusteiden ulottumiskorkeus lattiasta pyörätuolin käyttäjälle	11
Kuva 17 Korkeat kukkaruukut	11
Kuva 18 Pöydän mitat pyörätuolin käyttäjälle	12
Kuva 19 Kasvien kasvatusalusta	12
Kuva 20 Pilareiden havaittavuus	12
Kuva 21 Sähköinen kesäkeittiö Muurikka	13
Kuva 22 Pihamoduli Stala Active	13
Kuva 23 Työkalupidike	13
Kuva 24 Oasis –keinu	14
Kuva 25 Opaste, jonka symbolit ja sanat ohjaavat toimintaa	14
Kuva 26 Harja	15
Kuva 27 Säleikkö omenapuu	15
Kuva 28 Tupakointipaikka-kyltti	15
Kuva 29 Ottaa aurinkoa -kyltti	15
Kuva 30 Kuvat Pihamoduli Stala Activen oveen	16
Kuva 31 Kukkia kastelukannulla kasteleva henkilö	16
Kuva 32 Maalattu räsymatto	16
Kuva 33 Ikkuna	17
Kuva 34 Lego kukkaruukku	17
Kuva 35 Puun juurakko	17
Kuva 36 Vesiaihe	18
Kuva 37 Videoitu jumppa	18
Kuva 38 Handikalender för iOS –sovellus	19
Kuva 39 Tallentava kuvallinen päiväjärjestys	20

1 TERASSISUUNNITELMA TOIVOMUSPIHA

Esittelen tässä kehittämistyöni tuloksen eli terassisuunnitelman nimeltä Toivomuspiha. Työn tilaaja on Rinnekoti-säätiön Helsingissä toimiva asumisyksikkö Paljerinne. Teras-suunnitelma on suunniteltu vastaamaan kehitysvammaisten asumisyksikön Paljerin-teen asukkaiden tarpeita ja ulkona toimimista koskevia henkilökohtaisia toiveita. Suun-nittelu on rajattu koskemaan vain terassin aluetta, eikä tavoitteena ole toteuttaa suunni-telmaa fyysisesti. Opinnäytetyössä esitellään kyseiseen asuinympäristöön sopivan teras-sin suunnittelumalli ja esimerkkejä sen soveltamisesta: Työn tavoitteena on suunnitella asukkaiden toimintakykyä tukeva ja heitä toimimaan houkutteleva yksilöllinen ympäris-tö asumisyksikön terassille. Suunnitelma perustuu teemahaastatteluille, joissa Paljerin-teen asukkaat kertovat, mitä he haluavat tehdä terassilla, ja asukkaiden tekemiin Aarre-kartta-kuviin samasta aiheesta. Näiden perusteella asukkaat toivovat terassille muun muassa mahdollisuuksia musiikin kuuntelemiseen, yhdessä syömiseen, kasvien hoitami-seen, pelien pelaamiseen, lepäämiseen ja liikuntaan. Suunnitelman laadinnassa on pyrit-ty ottamaan huomioon, miten asukkaiden toivomaa toimintaa tulisi soveltaa niin, että he voivat toimia mahdollisimman itsenäisesti terassilla. Terassisuunnitelman piirtämisen apuna on käytetty Rakennustieto Oy:n ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen esteettömyysohjeita.

Terassin ja sen ympäristön suunnitelmapohjan on alun perin laatinut asumisyksikkö Pal-jerinteelle arkkitehtitoimisto Tuomas Niemi (Liite 2 Arkkitehtitoimiston suunnitelma asuntolan ulkoterrassista). Paljerinteen edustaja on antanut arkkitehtitoimiston suunni-telman opinnäytetyöntekijän käyttöön kehitystyötä varten. Toivomuspihan terassisuun-nitelman suunnittelupohja (Kuva 1 Terassisuunnitelman pohja) on piirretty SketchUp -tuotetta käyttäen (SketchUp –product) arkkitehtitoimiston alkuperäisen suunnitelman pohjalta. Jotta mitat SketchUp –tuotteen kautta tehdyssä piirustuksessa vastaisivat tar-kasti suunnittelukohdetta on arkkitehtitoimiston suunnitelmaa verrattu myös Paljerin-teen asumisyksikössä olemassa olevaan tämän hetkiseen pihaan opinnäytetyö tekijän ottamien kuvien avulla (Liite 1 Asumisyksikön piha ennen muutoksia). Pohjapiirustusta piirrettäessä käy ilmi, että terassin pinta-ala on noin 46m² (Kuva 1 Terassisuunnitelman pohja).

Kuva 1 Terassisuunnitelman pohja. Piirtäjä Christina Lindgren. Arcada 2019

Seuraava kuvasarja esittelee terassisuunnitelman, jossa kaikille sopivan suunnittelun periaatteiden (Universal Design) avulla, on arkkitehtitoimiston alkuperäistä suunnitel-maa on muutettu paremmin kohderyhmää palvelevaksi (Kuva 2 Terassisuunnitelma kaikille sopivan suunnittelun periaatteiden mukaan). Terassin lisäksi lopulliseen Toi-

vomuspiha -terassisuunnitelmaan on otettu mukaan reitti, jota pitkin asukkaat kulkevat talosta terassille.

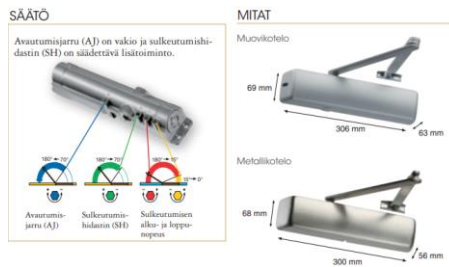
Kuva 2 Terassisuunnitelma kaikille sopivan suunnittelun periaatteiden mukaan. Piirtäjä Christina Lindgren. Arcada 2019

1.1 Esteettömyyden varmistaminen kaikille sopivan suunnittelun periaatteiden avulla

Tässä kappaleessa esittelen Toivomuspiha -terassisuunnitelman yksityiskohtia, joiden lähtökohtana on kaikille sopivan suunnittelun periaatteet. Suunnitelmassa talosta terassille kulkua helpotetaan niin, että ulko-ovea levennetään 800 – 850 mm:ksi, jolloin sitä on helppo käyttää myös liikkumisen apuvälineitä käyttävien henkilöiden (Esteettömyys). Ulko-oven aukaisua helpotetaan asentamalla oveen Yale Doorman -älylukko, jonka voi avata näyttämällä lukolle älyavainta tai ohjaamalla lukkoa puheella (Kuva 3 Älylukko). Oven voi avata myös erillisen lukulaitteen kautta, joka voidaan asentaa seinään oven viereen. Oman elektronisen avaimen avulla asukas pääsee käyttämään pihalueta siihen aikaan vuorokaudesta kuin itse haluaa. Vastaavan älylukon voi asentaa myös pihalla olevaan säilytyskaappiin. Ulko-oveen asennetaan sähköinen ovensuljin, jolloin oven aukaisuun ei myöskään tarvita voimaa (Kuva 4 Ovensuljin). Ovensulkimen nopeutta säätämällä voidaan varmistaa, että asukkaat pääsevät turvallisesti kulkuaukosta ulos ja sisään. Oven sulkijan avulla varmistetaan, ettei ovi liiku esimerkiksi tuulen puuskan mukana kiinni tai auki.

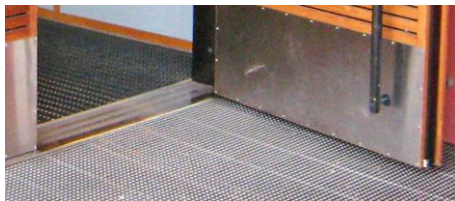

Kuva 3 Älylukko

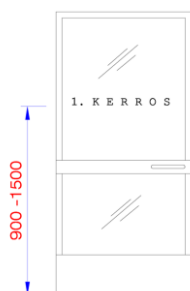
Kuva 4 Ovensuljin

Oven avauksen tunnistuslukko asennetaan 850 -1100 mm lattiasta, jolloin sitä on helppo käyttää niin ohi kävellessä kuin pyörätuolissa istuessa. Tunnistelukon ympärille maalataan kontrastiväri ja koska siinä on tunnistevalo voi heikkonäköinen tai hahmotusvaikeuksista kärsivä henkilö havaita sen helposti. Jotta pyörätuolia liikkumiseen käyttävän henkilön on helppo käyttää tunnistelukkoa, asennetaan se kellarikäytävälle vähintään 400 mm päähän oven karmista ja ulospäin aukeavasta ovesta. Näin apuvälineenkin kanssa liikkuva pääsee helposti lukon viereen joutumatta pieneen nurkkaan, josta on vaikea jatkaa matkaa. Pihan puolelle tunnistelukko asennetaan talon seinään vähintään 700 mm päähän aukeavasta ovesta. Ulko-oveksi valitaan 0-kynnyksetön ovi, jolloin kulku ovesta itsenäisesti onnistuu myös erilaisten apuvälineiden avulla (Kuva 5 Sisäänkäynnin 0-kynnys). (Esteettömyys)

Kuva 5 Sisäänkäynnin 0 –kynnys

Koska ulko-ovi on läpinäkyvää lasia, merkitään se havaintomerkillä 900 -1500 mm korkeudelle maasta, jotta asukkaalla ei ole vaaraa törmätä siihen huonon havaintokyvyn takia (Kuva 6 Ovi havaintomerkeillä) (Esteettömyys). Havaintomeriksi voidaan tässä tapauksessa kirjoittaa asukkaiden ulkotilasta kokonaisuudessaan käyttämä sana ”PIHA” suurin yksivärisin ympäristöstä erottuvin kirjaimin.

Kuva 6 Ovi havaintomerkeillä

Tulikaappiin asennetaan 200 -300 lx voimakkuudella varustettu valaistus, jotta voidaan ehkäistä valaistuseroista aiheutuva häikäisy siirryttäessä ulkotiloihin. Ulko-oven ulkopuolelle asennetaan yleisvalaistus, joka vastaa 10 -30 lx. Valaistus lisää turvallisuutta varsinkin pimeään aikaan, kun valaisin valitaan automaattiseksi ja liikettä tunnistavaksi. (Esteettömyys)

Edellä mainitun ohjeistuksen noudattaminen aiheuttaa kuitenkin edelleen valaistukseen kontrastin, joten ehdotan, että valaistukseksi valitaan lamput, joiden valaistusteho säätyy ulkona vallitsevan valon määrän mukaan.

Oven aukeamissuuntaan pihan puolelle maahan tehdään oven kääntymisaluetta kuvaava turvamerkintä maahan, jotta voidaan auttaa asukasta havaitsemaan oven kääntöalue. Turvamerkinnän eli varoittavan pinta piirretään 1200 mm:n matkalle ennen automaattisesti avautuvaa ovea. Oven edustalla on mittauksen mukaan riittävästi tilaa pyörätuolin kääntösäteen verran eli halkaisijaltaan 1500 mm. (Esteettömyys)

Myös muut toiminnallisesti erotettavat alueet merkitään muusta ympäristöstä erottuvalla päällystemateriaalilla tai värillä suositusten mukaan (Suraku kortti 5). Tällaisia paikkoja ovat terassilla olevan pöytäkalusteen ja tuolien alusta, kävelyalue ovelta pihalle, tupakointialueen penkin kohta, grillin ympäristö, terassille johtavan liuskan alku ja loppupää.

Ulko-oven edessä olevalla turvamerkintä alueella on keskellä kulkuväylää oleva kaivonkansi, joka muutetaan piharemontin yhteydessä kulkuväylän reunalle asennettavaksi ritiläkantiseksi kouruksi (Kuva 7 Ritiläkantinen kouru), jolloin kulkureitti on esteetön (Esteettömyys).

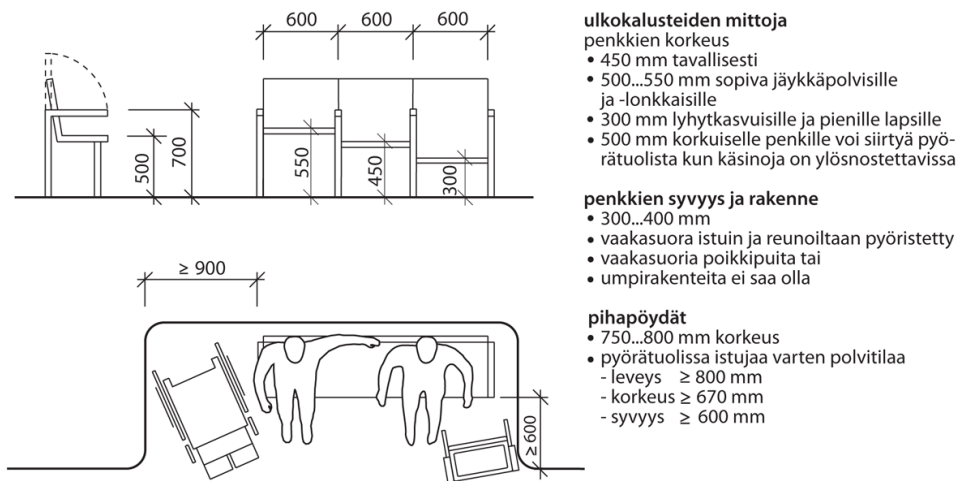

Kuva 7 Ritiläkantinen kouru

Asukkaan kulkiessa lasioven läpi pihalle voi hän havaita heti selkeitä opasteita, joissa on lyhyt sana tai symboli, joka kuvaa missä hän on tai mihin hän voi kulkea. Opasteet pyritään asentamaan katsekorkeudelle, joka tässä tapauksessa on pyörätuolissa istuvan henkilön ylin ja kävelevän henkilön alimman katsekorkeuden välille eli 1200 mm - 1400 mm. Opasteeseen valittu sana kirjoitetaan mahdollisimman tummalle pohjalle vaalealla värillä. Sanan alapuolelle tai viereen kiinnitetään valittu symboli, joka ohjaa asukasta mihin suuntaan hänen tulee kulkea päästäkseen terassille. Lisäksi ohjaaviksi symboleiksi valitaan värejä sisältäviä kuvia, jotka kuvaavat toimintoja, joita asukkaat voivat tehdä terassilla. Opasteet sijoitetaan valaistuna esteettömästi katseen suunnalle sopivalle korkeudelle ja niissä ei käytetä kiiltäviä materiaaleja, jotta asukkaan on helppo havaita ne. Jalankulkualue terassille erotetaan selkeästi muusta piha-alueesta, kuten ajoväylästä ja parkkipaikasta. Jalankulkualue erotetaan muista alueista tukien asukkaan havainnoinnin mahdollisuutta käyttäen vaaleata väriä, kulkusuuntaan kulkevalla kuviointia sekä materiaalilla, joka erottuu muusta ympärillä olevasta pinnasta. Materiaaliksi valitaan kova, tasainen, kiiltämätön ja märkänäkin luistamaton materiaali, jotta se kannustaisi liikkumiseen ilman pelkoa kaatumisesta. (Esteettömyys)

Tällaisiksi koviksi pinnoiksi ulkokäyttöön suositellaan graniitti- ja betonilaattoja sekä asfalttia (Suraku kortti 5).

Lakisäädösten mukaan sisäänkäynnin lähelle sijoitetaan penkki. Penkki kuten muutkin kalusteet valitaan niin, että ne ovat tukevia, paikallaan pysyviä ja niissä ei ole teräviä särmiä ja kulmia tai niiden materiaali ei aiheuta allergiaa. Penkkiä valittaessa tarkistetaan, että siinä on etureunaan ulottuvat käsinojat, joista saa tukea istuutuessa ja noustessa ylös sekä selkänoja. Penkin korkeudeksi valitaan 500 mm, jotta myös pyörätuolia käyttävien asukkaiden on helppo siirtyä istumaan siihen tai heikon ponnistusvoiman omaavien henkilöiden nousta siitä (Kuva 8 Ulkokalusteiden mitat). Penkin viereen varataan 900 mm leveä tila pyörätuolille ja rollaattorille 600 mm tila penkin eteen (Kuva 8 Ulkokalusteiden mitat). Tämä penkillä varustettu piha-alue merkitään osan asukkaiden toiveesta tupakointipaikaksi, sillä paikka on myös tarpeeksi kaukana ulko-ovesta sekä riittävän kaukana talon ulkoilman sisäänottoaukoista. (Esteettömyys)

Kuva 8 Ulkokalusteiden mitat

Lähelle sisäänkäyntiä tupakkapaikalle asetetaan useamman henkilön istuttava penkki paikkaan, jossa voi myös oleskella auringossa. Materiaaliksi valitaan asukkaita miellyttävä materiaali eli puu tai siihen mielletävä materiaali. Valittu muovipenkki on puuta materiaaaliltaan jäljittelevä tukeva ja allergiaa aiheuttamaton ulkopenkki. Penkin alla on istuttaessa hyvin jalkatilaa ja sen sivuissa on tukevat käsinojat, joista saa apua penkkiin istuutuessa ja siitä noustessa. (Kuva 9 Penkki)

Kuva 9 Penkki

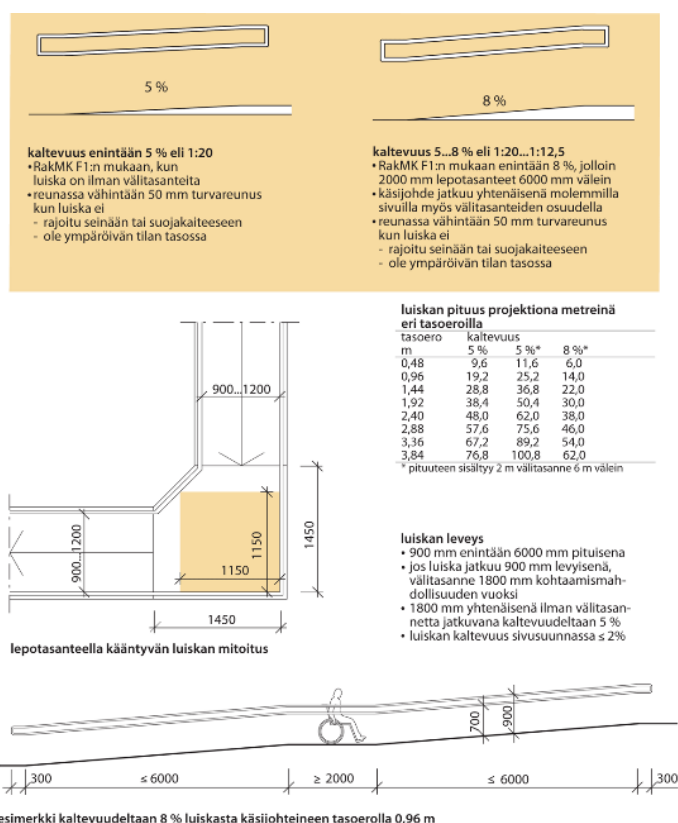
Tupakointipaikka varustetaan helposti tyhjennettävällä tuhka-astialla ja se asetetaan penkin pätyyn ennen pyörätuolipaikkaa, jotta sitä voivat käyttää pyörätuolissa sekä penkillä istuvat henkilöt.

Tupakoitsijoille valitaan tuhkasäiliöksi Smokers Outpost sillä se on paloturvallinen ja helposti puhdistettava tuhkakuppi, johon asukas ylettää istuessaan pyörätuolissa, seisten kuin apuvälineillä lähestyttäessä. (Kuva 10 Tuhkasäiliö)

Kuva 10 Tuhkasäiliö

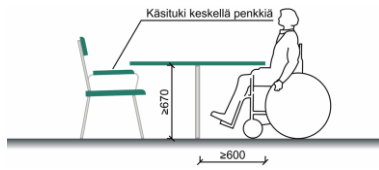
Ennen terassille johtavaa luiskaa tehdään maahan turvamerkintä eli varottava pinta 1200 mm:n matkalla ennen sitä. Luiskan leveys on tarkistettu olevan lakia ja suosituksia vastaava sillä se on leveydeltään 1 600 mm (luiskan tulee olla vähintään 900 mm, mutta arvoksi suositellaan vähintään 1200 mm). Terassille johtava luiska pidetään puhtaana ja kuivana asentamalla sen alle lämmitys, jotta se ei ole liukas ja vaarallinen. Luiskan molemmin puolin asennetaan käsijohteet kahdella päällekkäisellä käsijohteella. Ylempi käsijohde asennetaan 900 mm korkeudelle kävelen liikkuville asukkaille ja alempi käsijohde 700 mm korkeuteen pyörätuolilla liikkuville tai lyhyemmille asukkaille. Käsijohteet ulotetaan luiskien ja portaiden alkamis- ja päättymiskohtien ohi vähintään 300 mm matkalta niin, että uloke ei aiheuta törmäysvaaraa. Koska luiskan kaltevuus on alle 5 % ja sen pituus on alle 6 000 mm, ei siihen tarvitse rakentaa välitasannetta lepäämistä varten apuvälineiden avulla kulkijoille (luiskan pituus on 5 352 mm ja se nousee korkeimmillaan 100 mm korkeuteen maasta). Vastaavat käsijohteet asennetaan myös keinuun johtavan rampin sivustoille. (Esteettömyys) (Kuva 11 Luiskat ja käsijohteet)

Kuva 11 Luiskat ja käsijohteet

Pihalle valitaan pöytä, jonka polvitilan leveys on vähintään 900 mm, syvyys on vähintään 600 mm ja korkeus on vähintään 670 mm, jotta myös pyörätuolin käyttäjät voivat istua pöydän vieressä (Kuva 12 Pihakalusteen polvitilan mitoitus). Pöydän ääreen jätetään paikka ilman penkkiä pyörätuolia käyttävälle asukkaalle. Istuinpenkkien korkeus on valittu pöydän ääreen normaalipituisten henkilöiden mukaan, joka on tällöin 450 mm. Ka-

lusteiden väri- ja tummuuskontrasti valitaan siten, että se erottuu ympäröivistä pinnoista sekä taustasta ja ovat täten helposti havaittavia myös heikkonäköiselle henkilölle. (Esteettömyys)

Kuva 12 Pihakalusteen polvitilan mitoitus

Pöydän äären pääsyä on helpotettu pyörätuolia käyttäville asukkaille käyttämällä pidennettyä pöytälevyä pöytä-penkki-yhdistelmässä (Lehvähdyspaikka) (Kuva 13 Parktable-pöytä).

Terassille valitaan pöytä, jonka ääressä mahdollisimman moni voi istua ruokailemaan tai pelaamaan lautapelejä. Parktable -pöytämalli on suunniteltu esteettömyysmitat täyttäväksi ja siinä on varattu pidennetyn pöytälevyn ansioista pöydän päähän paikka myös pyörätuolissa istuvalle asukkaalle. Pöydän keltainen väri auttaa hahmottamaan sen paremmin terassin muuten tummasta värimaailmasta. (Kuva 13 Parktable -pöytä)

Kuva 13 Parktable-pöytä

Pöytä sijoitetaan terassin katoksen alle niin, että huomioidaan pyörätuolia käyttävän asukkaan tilan tarve, kun hän kelaa itsensä pöydän ääreen. Täten ruokapöydän päässä keinun rampin viereen on jätetty 1 100 mm leveä tila sekä esteetön mahdollisuus kelata pyörätuolilla pöydän ääreen istumaan terassin keskikohdalla pöytää lähestyttäessä. Vastaavasti edellä mainitut mitat huomioon ottaen on suunniteltu myös grillin sijoittelu katoksen alle. (Esteettömyys)

Osa pihasta katetaan terassikatoksella ruokailuryhmän ja grillin kohdalla. Näin asukkaat pääsevät halutessaan suojaan tuulelta, sateelta, lumelta tai auringon paahteelta (Kuva 14 Palram feria -terassikatos).

Kuva 14 Palram feria -terassikatos

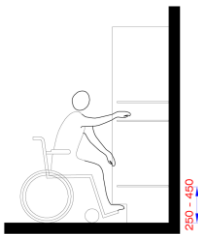
Terassille ostetaan muutama kevyesti liikuteltava, säänkestävä ja pinottava tuoli. Tuoleissa on esteettömyys kriteerien mukaan selkänöja ja tukevat käsinojat nousemista sekä

istumista varten. Tuolin puun väri istuinosassa ja käsinojissa tukee asukkaiden mielikuvaa miellyttävästä materiaalista. (Kuva 15 Krabi-tuoli)

Kuva 15 Krabi-tuoli

Asukkaiden toivomat maassa seisovat kukkaruukut on valittu niin, että myös pyörätuolissa istuva henkilö tai henkilö, jolla on heikentynyt liikkumis- ja koordinaatio- ja kumartumis- ja tasapainovaikeuksia, pystyy hoitamaan niihin istutettuja kasveja. Tällöin on varmistettu, että ruukkujen yläreuna on vähintään 450 mm korkeudella maasta (Kuva 16 Kalusteiden ulottumiskorkeus maasta pyörätuolin käyttäjälle). (Esteettömyys)

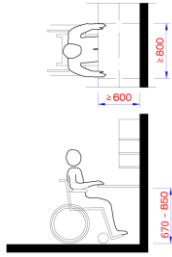
Kuva 16 Kalusteiden ulottumiskorkeus lattiasta pyörätuolin käyttäjälle

Pihalle hankitaan korkeita asukkaiden toivomia kukkaruukkuja, joissa olevia kasveja on mahdollista hoitaa myös pyörätuolissa istuen. (Kuva 17 Korkeat kukkaruukut)

Kuva 17 Korkeat kukkaruukut

Terassin parkkipaikan puoleiseen aurinkoiseen kohtaan on suunniteltu korotettu kasvatusalusta yrteille. Kasvualustan voi rakentaa puutarvikkeista tai ostaa valmiina, jolloin materiaalina on säänkestävä muovi. Kasveja, jotka ovat korotetulla kasvualustalla voivat asukkaat hoitaa seisten tai istuen pyörätuolissa tai tuolilla. Tällöin on tärkeää, että korotetun kasvatusalustan polvitilan leveys on vähintään 800 mm, syvyys vähintään 600 mm ja korkeus vähintään 670 mm (Kuva 18 Pöydän mitat pyörätuolin käyttäjälle). (Esteettömyys)

Kuva 18 Pöydän mitat pyörätuolin käyttäjälle

Korotettu pöytä Raised Garden Bed mahdollistaa yrttien ja kukkien kasvattamisen kaikille asukkaille, sillä sitä voi käyttää seisten tai istuen penkillä tai pyörätuolin päällä ja se on suunniteltu esteettömyys mitat täyttäväksi. (Kuva 19 Kasvien kasvatusalusta)

Kuva 19 Kasvien kasvatusalusta

Terassin turvallisuutta lisätään nostamalla terassin aidan korkeus 1 000 mm:n sekä värjäämällä terassilla olevat pilarit muusta ympäristöstä erottuvalla värillä, jotta pilareiden havaittavuus paranee (Kuva 20 Pilareiden havaittavuus). (Esteettömyys)

Kuva 20 Pilareiden havaittavuus

Terassille tuleva grilli valitaan niin, että sen työskentely korkeus on myös pyörätuolissa istuvalle käyttäjälle ergonomisesti sopiva eli maksimissaan 800 mm lattiasta, kuten esteettömyys ohjeissa ohjeistetaan keittiön kalustamisessa. Grillin sivuilla tulee olla kuumuutta kestävä laskutaso (Kuva 21 Sähköinen kesäkeittiö Muurikka). Mikäli mahdollista terassille ostetaan grilli, joka on sellaisella ajastimella varustettu, että se tarvittaessa katkaisee levyjen virran ja estää tulipalovaaran. (Esteettömyys)

Grilliksi terassille valitaan turvallinen sähkögrilli Muurikka. Tämä antaa tasaista lämpöä hetkessä ja sillä voi paistaa kaikki asukkaiden toivomat herkut helposti, lihat, kalat, vihannekset ja letut. Grilliä voi käyttää myös yksikätisesti pyörätuolissa istuen. Sen sivuissa on laskutilat grillinkäytön yhteydessä tarvittaville välineille sekä erillisiä ripustuskoukkuja esimerkiksi paistolastalle ja grilliharjalle. (Kuva 21 Sähköinen kesäkeittiö Muurikka)

Kuva 21 Sähköinen kesäkeittiö Muurikka

Pihalle asennettava säilytyskaappi valitaan niin, että ovien avautumiskulma on 180° ja esineet voidaan asettaa säilytykseen niin, että ne näkyvät ilman esteitä. Kaappiin tulevat tavarat asetellaan niin, että niihin ylettää helposti epävarmasti kävelevä tai pyörätuolia käyttävä henkilö eli maksimissaan 1 500 mm korkeudelle. (Esteettömyys) (Kuva 22 Pihamoduli Stala Active)

Säilytyskaapiksi pihalle valitaan pihamodulit, joita voi yhdistää tarpeen mukaan useamman peräkanaa. Modulissa voi säilyttää puutarhavälineitä tai vaikkapa pelejä. Lisävarusteena saatavien hyllyjen ja ripustuskoukkujen avulla tavarat saa aseteltua näkyville omille paikoilleen ja helposti käyttöön. Kaappi on matala, joten kaikille hyllyille ylettää myös pyörätuolissa istuen. (Kuva 22 Pihamoduli Stala Active)

Kuva 22 Pihamoduli Stala Active

Lukitukseksi pihamoduliin voi ostaa erikseen Abloyn sähköisen lukon, joka on sarjoitettu ulko-oven lukitusta vastaavaksi (Kuva 3 Älylukko).

Pihan kunnossapitovälineitä (harja, lumikola) asennetaan pidikkeisiin ulko-oven vierelle seinälle tarpeen mukaan niin, että niiden kiinnityskorkeus on maksimissaan 1500 mm. (Esteettömyys) (Kuva 23 Työkalupidike)

Kuva 23 Työkalupidike

Pihalle asennetaan keinu, johon useampi asukas mahtuu istumaan ja sitä voi käyttää myös ne henkilöt, joilla on apuvälineitä. Oasis -katettuun neljän istuttavaan ulko-keinuun mahtuu istumaan neljä asukasta penkeille sekä keskelle keinua yksi asukas pyörätuolissa istuen. Keinupakettiin kuuluu ramppi, jota käyttämällä myös pyörätuolia apuvälineenään käyttävä asukas voi nousta keinun kyytiin. Kate keinun päällä antaa aistiherkille asukkaille mahdollisuuden nauttia keinuissa istumisesta myös sateella tai aurinkoisella säällä. (Kuva 24 Oasis -keinu)

Kuva 24 Oasis –keinu

1.2 Asukkaiden kognition tukeminen terassisuunnitelmassa

Tässä luvussa esitellään kuinka dementiaa sairastaville tarkoitetuilla suunnitteluperiaatteilla voidaan tukea asukkaiden kognitiota Toivomuspiha -terassisuunnitelmassa. Edellisessä luvussa esitetyssä kaikille sopivan suunnittelun periaatteiden mukaisessa suunnitelmassa toteutuvat jo dementiaa sairastaville suunnittelun periaatteista ympäristön riskien minimoiminen, yksityisyys ja oma rauha, toiminnallisia kykyjä tukeva yksinkertaistettu ympäristö, selkeät ja näkyvät toimintovaihtoehdot sekä asukkaiden sosiaalisia kontakteja rohkaiseva ympäristö. Asumisyksikkö tarjoaa asukkaille suunnitteluperiaatteissa määriteltyä jatkuvaa henkilökohtaista apua turvalliseen toimimiseen ja toiminnan ylläpitämiseen. Suunnitteluperiaatteet dementiaa sairastavalle painottaa kuitenkin vielä enemmän kuin kaikille sopiva suunnittelu sitä, että suunniteltavassa tilassa tulee olla opasteita, jotka antavat vihjeitä siitä missä yksilö on ja mihin hän voi siirtyä. Yksilön identiteettiä voidaan myös tukea muokkaamalla opasteista asukkaiden kognitiota vastaavia. Tämän perusteella ensimmäiset opasteet pihalle sijoitetaan niin, että ne näkyvät heti lasisen ulko-oven läpi näkyvästä betonisesta aidasta. Aitaan kiinnitetään kuva nuolesta ja sana ”PIHA”, koska tämän sanan kaikki asukkaat tunnistavat. Piha-sanalle kiinnitetään opastekylttejä, joissa on kuvia esimerkiksi ihmisistä, jotka juovat virvokkeita pöytäryhmän ääressä auringossa tai henkilöistä, jotka putsaavat pihaa lumesta. Kuvien toiminnot ovat sellaisia, joita asukkaat ovat teemahaastattelussa toivoneet. Asukkaan persoonallisuutta tukee erityisesti se, että kuvat ovat piirustuksia tai valokuvia heistä itsestään tekemässä tarjolla olevia toimintoja. (Kuva 25 Opaste, jonka symbolit ja sanat ohjaavat toimintaa).

Kuva 25 Opaste, jonka symbolit ja sanat ohjaavat toimintaa

Ympäristössä olevat vihjeet siitä, mihin asukas voi siirtyä päästäkseen terassille, voivat olla myös erilaiset materiaalit, värit ja maamerkit. Esimerkiksi muusta tilasta erottuva jalankulkualueen väri johdattaa asukkaan kulkemaan ulko-ovelta kohti terassia. Asukkaiden pihalle toivomat esineet, asiat ja värit ovat maamerkkejä, jotka herättävät heidän kiinnostuksensa ja saavat heidät tutkimaan ympäristöään ja liikkumaan siellä. Koska nämä esineet ovat henkilökohtaisesti pihalle toivottuja, tukevat ne myös asukkaiden identiteettiä tekemällä ympäristöstä persoonallisemman. Jo ulko-oven viereen seinälle kiinnitetyt työvälineet, kuten harja (Kuva 26 Harja) ja lumilapio, houkuttelevat ulos

toimintaan niitä henkilöitä, jotka haastattelussa ilmoittivat olevansa kiinnostuneita pihan kunnossa pidosta.

Kuva 26 Harja

Omenapuu herättää mielikuvan maaseudusta ja hyvästä olost. Siksi ulko-oven viereen istutetaan seinää pitkin kiipeävä omenapuu houkuttelemaan heitä tulemaan ulos pihalle (Kuva 27 Säleikköomenapuu).

Kuva 27 Säleikkö omenapuu

Tupakointipaikka merkitään tupakoinnin sallivalla symbolilla ja tekstillä, jossa lukee tupakointipaikka (Kuva 28 Tupakointipaikka -kyltti). Näin pyritään ohjaamaan asukkaat tupakoimaan sille varatulle paikalle. Selkeästi merkitty tupakkapaikka, jossa on istumismahdollisuus, houkuttelee tupakoivia asukkaita takapihalle, jota he eivät ole aiemmin käyttäneet.

Kuva 28 Tupakointipaikka-kyltti

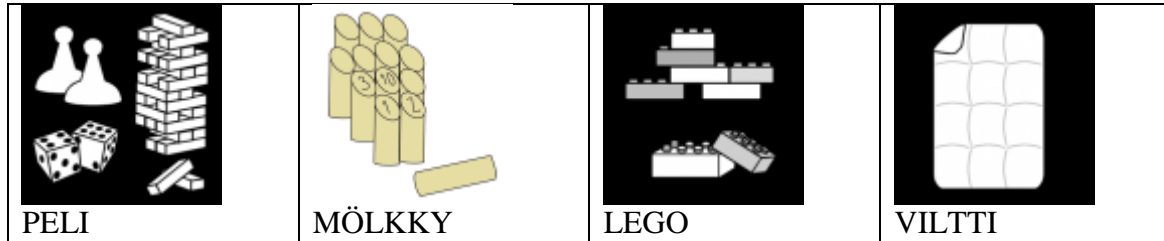
Tupakkapaikan penkin kohdalle paistaa aurinko suurimman osan päivästä, joten se houkuttelee myös istuskeluun auringossa. Tästä on myös vihje taulussa, joka asetetaan penkin yläpuolelle (Kuva 29 Ottaa aurinkoa -kyltti).

Kuva 29 Ottaa aurinkoa -kyltti

Penkin viereen seinustalle, juuri ennen kuin kävelyalue kaartuu terassin luiskalle, asetetaan korkea kukkaruukku (Kuva 17 Korkeat kukkaruukut), jossa on asukkaiden valitse-
mia kukkia, joissa loistavat heidän lempiväriinsä. Tämä houkuttelee ihastelemaan ja hoi-
tamaan niitä. Seinän viereen parvekkeen alle juuri ennen luiskaa asetetaan säilytyskaap-

pi (Kuva 22 Pihamoduli Stala Active). Säilytyskaapin oveen kiinnitetään kuvia, jotka kertovat, mitä asukkaiden terassille toivomia esineitä kaapissa on. Kuvat houkuttelevat asukkaita aukaisemaan kaapin ja ottamaan esiin tavaroita, joiden avulla he voivat tehdä toivomiaan toimintoja terassilla (Kuva 30 Kuvat pihamoduli Stala Activen oveen). Kuvissa kaapissa olevat esineet esitetään valokuvina tai käytetään Papunetissä tarjolla olevia valmiita kuvia.

Kuva 30 Kuvat Pihamoduli Stala Activen oveen

Kun asukas kääntyy kävelemään terassille johtavaa luiskaa pitkin, hän voi nähdä vasemmalla puolellaan kasvatusalustalla kasvavat itse valitsemat yrtit ja kastelukannun, joka houkuttelee häntä hoitamaan niitä. Kasvatusalustan välittömään läheisyyteen asetetaan laminoitu kyltti, jonka kuva kukkia kastelevasta henkilöstä houkuttelee asukasta tekemään samoin (Kuva 31 Kukkia kasteleva henkilö)

Kuva 31 Kukkia kastelukannulla kasteleva henkilö

Viistosti vasemmalla edessään asukas voi nähdä pöytä- ja tuoliryhmän kotoisan maalattun räsymaton päällä. Räsymaton voivat asukkaat yhteistyössä maalata maahan maalilla (Kuva 32 Maalattu räsymatto). Räsymatto rajaa visuaalisesti pöytäryhmä alueen omaksi alueekseen, joka on tarkoitettu yhdessä istumiseen ja pöydän ääressä toimimiseen.

Kuva 32 Maalattu räsymatto

Pöydän viereen kiinnitetään katoksesta roikkumaan ketjuilla värikivillä koristeltu ikkuna, joka vastaa asukkaiden toivetta voida hiljentyä alttaritaulumaisen paikan eteen (Kuva 33 Ikkuna).

Kuva 33 Ikkuna

Pöydän päällä on legoista rakennettu kukkaruukku ja kukka, jonka legoilla rakentamisesta innostuneet asukkaat ovat itse tehneet (Kuva 34 Lego kukkaruukku). Tämä myös vetää heitä puoleensa tarkastelemaan ruukkua jälkeenkimpäin, sillä legot ovat heidän kiinnostuksen kohteensa.

Kuva 34 Lego kukkaruukku

Usean asukkaan harrastuksena on käydä kävelemässä asumisyksikön ympäristössä. Joskus he saattavat tuoda kävelyiltään mukanaan myös löytämiään kauniita asioita, kuten kiven, kukan tai lehden. Näille varataan oma paikka, johon ne voi laittaa esille. Tällainen elementti voi olla esimerkiksi metsästä haettu puunjuurakko (Kuva 35 Puunjuurakko) ja savesta muotoiltu vesiaihe (Kuva 36 Vesiaihe).

Kuva 35 Puunjuurakko

Kuva 36 Vesiaihe

Nämä asetetaan tukevasti kiinnittäen terassin aidan päälle. Vesiaiheeseen kerääntyy itsestään vettä, kun se kiinnitetään aidan päälle sellaiseen kohtaan, jossa ei ole katosta, tai siihen voidaan lisätä vettä kastelukannulla. Edellä mainitut elementit houkuttelevat tulemaan pihalle lenkiltä tultaessa tuomaan luonnosta löydettyjä aarteita sekä muutenkin tarkastelemaan yhteisiä löytöjä ja nauttimaan niistä.

1.3 Terassilla tapahtuvan toiminnan soveltaminen ja porrastaminen

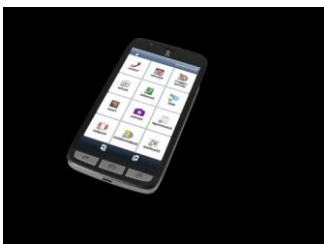
Seuraavassa esimerkissä esiintyy asumisyksikön kuvitteellinen asukas. Asukas on valinnut terassilla tapahtuvaksi toiminnoksi tuolijumpan, sillä hänelle on tärkeää, että hän jatkossakin voisi siirtyä pyörätuolista tavalliseen tuoliin omin avuin tai avustettuna. Tuolijumppa on hänelle tuttua, sillä hän tekee sitä viikoittain yhdessä fysioterapeutin kanssa asumisyksikön sisätiloissa. Fysioterapeutti on suunnitellut jumpan asukkaan tavoitteita tukevaksi, motivoivaksi ja vaikeustasoltaan sopivaksi. Perusvaikeustasolla asukas tekee jumpan kehonpainolla perusliikkeitä tehden. Tuolijumpan vaikeutta voidaan lisätä tekemällä haastavampia liikkeitä tai ottamalla käyttöön erilaisia jumppavälineitä. Valmiita videoituja jumppia, joita voi soittaa esimerkiksi mobiililaitteella, löytyy Kehitysvamma 57:n Vipinää hankkeen materiaalisivuilta (Kuva 37 Videoitu jumppa) (Vipinää hanke).

Kuva 37 Videoitu jumppa

Asukkaan toiveena on jatkossa tehdä jumppa myös oman hoitajan sekä toisten asukkaiden kanssa asumisyksikön terassilla. Jotta hän onnistuisi tavoitteessaan, tulee hänen kognitiivisia valmiuksiaan tukea. Koska asiakas on innokas älypuhelimien käyttäjä, valitaan hänen avukseen Handikalender för iOS -sovellus, joka voidaan asentaa hänen älypuhelimensa (Kuva 38 Handikalender för iOS -sovellus). Älypuhelimien ja siihen asennetun kalenterin kautta asukas saa kognitiotaan tukevaa tietoa valitusta toiminnasta sekä kuvallisten että ääniviestien kautta. Jotta puhelin kulkisi helposti asukkaan mukana, tilataan hänelle myös läpinäkyvä kantohihnallinen pussukka, jossa hän voi kuljettaa puhelinta ja käyttää sitä esteettömästi (Handi Socket). Aluksi tuolijumpan tekee hänen kans-

saan oma fysioterapeutti, ja Handikalender-apuvälineen avulla varataan asukkaan kalenterista aika, jolloin jumppa tehdään. Jatkossa aika varataan yhdessä omahoitajan kanssa asiakkaan toiveesta aikaiseen aamuun ja otetaan huomioon omahoitajan työvuoron sisällön suunnittelussa. Kun asukas on valmis toimimaan ryhmässä jumppaamisen, varataan aika koko ryhmäkodin yhteiseen kalenteriin sekä asiakkaan kalenteriin. Handi muistuttaa asukasta hänen valitsemaansa aikana etukäteen tulevasta toiminnasta sekä näyttää aloituksen ja hälytyshetken välisen ajan tarvittavalla määrällä pallon kuvia, jolloin hänen ei välttämättä tarvitse osata kellon aikoja arvioidakseen ajankulua. Asukkaan on vaikea muistaa, mitä hänen tulee huomioda aamutoimien yhteydessä voidakseen osallistua päivän jumppaan. Hänen on vaikea edetä loogisesti aamutoimissaan. Hälytyksen yhteyteen lisätään siis muistutus asukkaan kulloisessakin toiminnossa tarvitsemista asusteista ja varusteista. Tässä tapauksessa Handi hälyttää aamulla ja muistuttaa asukasta aamupäivän tuolijumpasta sekä ohjaa häntä kuvien avulla pukemaan päällensä mukavat urheiluvaatteet (t-paita, verkkarit, sukat, lenkkikengät). Juuri ennen tuolijumppaa Handi hälyttää uudestaan, kertoen että toiminta on alkamassa ja fysioterapeutti tulossa hakemaan asukkaan ulos jumppaan. Näin asukas voi orientoitua alkavaan toimintaan. Asukkaan on välillä vaikea orientoitua ympäristöönsä. Tällöin häntä voidaan auttaa ympäristön hahmottamisessa tallentamalla Handiin vihjekuvia, jotka ohjaavat hänet omasta huoneestaan terassille. Mikäli päivän jumppa on sovittu tehtäväksi jumppakeppiä käyttäen, voidaan vihjekuviin tallentaa myös kuva pihan säilytyskaapista ja jumppakepistä. Näin asukas ohjataan hakemaan jumppakeppi mukaansa matkalla terassille. Handiin voidaan myös tallentaa toiminnan eli tässä tapauksessa tuolijumpan toteuttamista varten neuvoja kuvin, tekstinä tai videopätkinä. Handiin voidaan siis tallentaa erilaisia asukkaalle sopivia jumppaohjeistuksia. Jumpat voivat olla oman kehonpainolla tehtäviä, yksin tai ryhmässä tehtäviä tai sellaisia, joissa käytetään apuvälineitä, kuten kuminauhaa tai keppiä. Ohjevideoihin voidaan lisätä mahdollisuus tehdä jumppa musiikin kanssa tai ilman. Asukkaan on terassilla yksin ollessaan vaikea muistaa, koska hänen tulisi siirtyä jumpan jälkeen sisään lounaalle. Tällöin Handiin voidaan asentaa hälytysmuistutus siirtymisajasta ja tieto siitä, mihin hänen tulisi siirtyä. Hänen on myös vaikea aloittaa ja lopettaa erilaisia valitsemiaan toimintoja, joten jumpalle voidaan asettaa lopetusaika, jolloin asukkaan ei tule enää valita uusia lyhyitä jumppia videovalikoimasta.

Kuva 38 Handikalender för iOS –sovellus

Tuolijumpan kirjalliset ohjeet, kuten myös esimerkiksi jatkossa terassilla käytettävien pelien ohjeet, tehdään noudattaen selkokielen ohjeistusta, jolloin teksti ja lauseet ovat lyhyitä, informatiivisia, sanavalinnoiltaan asukkaalle tuttuja ja johdonmukaisia. Teksti asetellaan ohjeistukseen tasaten rivit reunoiltaan, käyttäen rivillä mahdollisimman vähän kirjaimia, joille valitaan helppolukuinen kirjaintyyppi sekä kooksi 16 pistettä. Tekstin tueksi valitaan kuvia, jotka ovat hyvälaatuisia, suuria ja tekstin kanssa yhteneväisiä. Kuvien, tekstin ja kappaleiden väliin jätetään selkeät tavallista isommat välit. Tekstin ja taustan värit valitaan niin, että niissä on riittävän suuri kontrasti. (Selkokirjoittajan tekstilajit s. 199 -200).

Tarvittaessa ohjeisiin sisältyvät numeroilmaisut voidaan korvata kuvallisella kerronnalla, esimerkiksi kolme kappaletta omenoita voidaan kuvailla käyttämällä kuvaa kolmesta omenasta. Valmiita ohjeita eri tilanteisiin, pohjia kirjoitettaville ohjeille sekä valmiita kuvia niihin käytettäväksi löytyy Papunet-palvelusta (Papunet-palvelu). Palvelusta löytyy esimerkiksi valmiita ohjeita asukkaiden toivomiin toimintoihin, kuten kahvin keittoon, pöydän kattamiseen tai kukkien istuttamiseen ruukkuun (Liite 3 Kukkien mullan vaihto).

Mikäli asukas ei koe älypuhelimeen tallennettua ohjeistusta itselleen sopivaksi, voidaan kaikki edellä mainitut kalenterit ja ohjeistukset tehdä myös paperiversioina käyttäen apuna kommunikointiin tarkoitettuja apukuvia. Ohjeiden laminointi tekee niistä käyttökelpoisempia myös ulkokäytössä. Ohjeille ja kalenterille voidaan tilata valmiita seinälle laitettavia kankaisia muovitaskulla varustettuja pohjia tai tauluja, joihin ne voidaan kiinnittää muovitaskuun sujauttamalla tai kiinnittämällä ne tarralla pohjaan. Osaan kommunikointipohjista voi lisätä sekä kuvan että nauhoittaa kuvaan liittyvän ohjeen puuttuna (Kuva 39 Tallentava kuvallinen päiväjärjestys).

Kuva 39 Tallentava kuvallinen päiväjärjestys

Ideoita kommunikoinnin monipuolistamisesta rutiinien muodostamisen, pelien opettamisen tai vaikka uuden kulkureitin opettelua varten löytyy Papunetin ilmaisesta kommunikointi-ideat materiaalista (Kuvakommunikointi).

LÄHTEET

Esteettömyys, Rakennustieto Oy ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA). Saatavilla: <http://www.esteettomyys.rakennustieto.fi/> Haettu: 15.2.2019.

Esteettömän ympäristön suunnittelukortti 5/8, 2008, SuRaKu-projekti 2004–2008, Helsingin kaupunki. Saatavilla: https://www.hel.fi/static/hki4all/ohjeet/Suraku_Kortti-5_060208.pdf Haettu 15.2.2019

Handi-kalender, Abilia. Saatavilla: <https://www.abilia.com/sv/produkt/handikalender-f%C3%B6r-ios> Haettu: 23.2.2019.

Handi-socket, Abilia. Saatavilla: https://www.abilia.com/sv/produkt/axelremsv%C3%A4ska-handi-socket?product_category=37 Haettu: 23.2.2019.

Levähdyspaikka, Invalidiliitto. Saatavilla: <https://www.invalidiliitto.fi/esteettomyys/ulkoalue/puisto-levahdyspaikka-ja-kasvillisuus> Haettu: 15.2.2019.

Kuvakommunikointi, Papunet-verkkopalvelu. Saatavilla: <http://papunet.net/fileadmin/muut/ideat/kuvakommunikointi.pdf> Haettu: 1.3.2019.

Papunet-palvelu, Kehitysvammaliitto. Saatavilla: <http://papunet.net/> Haettu: 1.3.2019.

SketchUp-mallinnusohjelma, SketchUp. Saatavilla: <https://www.sketchup.com/> Haettu: 1.3.2019.

Kulkki-Nieminen, Auli & Leskelä, Leela Laura, 2015, *Selkokirjoittajan tekstilajit*, Hansaprint Oy, Helsinki.

Selkeää ja saavutettavaa viestintää, Papunet-palvelu. Saatavilla: <http://papunet.net/> Haettu: 23.2.2019.

Vipinää hanke, Kehitysvammatuki 57 ry. Saatavilla: <https://www.kvtuki57.fi/toiminta/vipinae-hanke-23-02-2018-09-58-45/materiaalipankki> Haettu: 1.3.2019.

Kuva 1 Terassisuunnitelman pohja. Sketchup-mallinnusohjelmalla laatinut Christina Lindgren. Arcada 2019.

Kuva 2 Terassisuunnitelma kaikille sopivan suunnittelun periaatteiden mukaan. Piirtäjä Christina Lindgren. Arcada 2019.

Kuva 3 Älylukko Saatavilla:

<https://www.yale.fi/fi/yale/etusivu/tuotteet/alylukot/> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 4 Ovensuljin Saatavilla:

<https://www.abloy.fi/Abloy/FI/Tuotevalintaopas/Tuotekohtaiset%20oppaat/ABLOYovensulkimet.pdf> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 5 Sisäänkäynnin 0-kynnys Saatavilla:

<http://www.eesteetomyys.rakennustieto.fi/ohjeita-esteettomyyteen--2/arkkitehdin-kootut-knopit> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 6 Ovi havaintomerkeillä Saatavilla:

http://www.eesteetomyys.rakennustieto.fi/vaatimukset/ovi_lasiovi_havaintomerkkien_korkeus/sisaankaynti_ja_tuulikaappi Haettu: 1.2.2019.

Kuva 7 Ritiläkantinen kouru Saatavilla:

<http://www.eesteetomyys.rakennustieto.fi/ohjeita-esteettomyyteen--2/arkkitehdin-kootut-knopit> Haettu: 1.2.2019

Kuva 8 Ulkokalusteiden mitat Saatavilla:

http://www.eesteetomyys.rakennustieto.fi/vaatimukset/pihakalusteet_penkki_tilapyoratuolille_ja_rollaattorille/pihakalusteet
Haettu: 1.2.2019.

Kuva 9 Penkki Saatavilla:

<https://www.parktables.com/5-ft-recycled-plastic-bench-quick-ship-portabl> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 10 Tuhkasäiliö Saatavilla:

<https://www.parktables.com/12-qt-smokers-outpost-outdoor-cigarette-ashtray-portable> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 11 Luiskat ja käsijohteet Saatavilla:

http://www.eesteetomyys.rakennustieto.fi/vaatimukset/luiska_levyys/porrashuone_ja_kaytavatilat Haettu: 1.2.2019.

Kuva 12 Pihakalusteen polvitilan mitoitus Saatavilla:

http://www.eesteetomyys.rakennustieto.fi/vaatimukset/pihakalusteet_poyta_polvitilan_mitoitus/pihakalusteet Haettu: 1.2.2019.

Kuva 13 Parktable-pöytä Saatavilla:

<https://www.parktables.com/ada-rectangular-6-ft-thermoplastic-steel-picnic-table-quick-ship-ultra-leisure-style-portable> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 14 Palmferia -terassikatos Saatavilla:

<https://www.prisma.fi/fi/prisma/palram-feria-terassikatos-3x3> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 15 Krabi-tuoli Saatavilla: Haettu:

<https://www.lahdesmaki.fi/krabi-terassituoli-alumiinia> 1.2.2019.

Kuva16 Kalusteiden ulottumiskorkeus lattiasta pyörätuolin käyttäjälle Saatavilla:

http://www.eesteettomyys.rakennustieto.fi/vaatimukset/kalusteet_ulottumiskorkeus_lattiasta_alaraja_pyoratuolin_kayttaja/kalusteet Haettu: 1.2.2019.

Kuva 17 Korkeat kukkaruukut Saatavilla:

<https://www.plantagen.fi/ruukku-olea-pyorea-42-cm-terracotta-2358317.html> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 18 Pöydän mitat pyörätuolin käyttäjälle Saatavilla:

http://www.eesteettomyys.rakennustieto.fi/vaatimukset/kalusteet_taso_poyta_polvi_tilan_mitat_pyoratuolin_kayttaja/kalusteet Haettu: 1.2.2019.

Kuva 19 Kasvien kasvatusalusta Saatavilla:

<https://greencirclegarden.com/new-page> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 20 Pilareiden havaittavuus Saatavilla:

<http://www.eesteettomyys.rakennustieto.fi/ohjeita-esteettomyteen--2/arkkitehdin-kootut-knopit> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 21 Sähköinen kesäkeittiö Muurikka Saatavilla:

<https://www.taloon.com/kesakeittio-muurikka-sahko-2014-2200-w-musta/OMTO6831M/dp?openGroup=9932> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 22 Kuvat Pihamoduli Stala Activen oveen Saatavilla:

<http://papunet.net/materiaalia/kuvapankki> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 23 Työkalupidike Saatavilla:

<https://www.clasohlson.com/fi/Ty%C3%B6kalupidike-Toolflex/40-7738> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 24 Oasis-keinu Saatavilla:

<http://www.oasiskeinut.fi/userData/oasis-keinut-f229/OASIS-esite-FIN-2017-4.pdf> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 25 Opaste, jonka symbolit ja sanat ohjaavat toimintaa Saatavilla:

<http://papunet.net/materiaalia/kuvapankki> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 26 Harja Saatavilla:

<https://www.k-rauta.fi/rautakauppa/piha-ja-puutarha/puutarhaty%C3%B6kalut/luudat-ja-harjat/monitoimiharja-fiskars-solid-l-1025926> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 27 Säleikköomenapuu Saatavilla:

<https://puutarha.net/indexfr.aspx?s=/keskustelu/keskustelu.asp?id=2099> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 28 Tupakointipaikka-kyltti Saatavilla:

<https://www.turvamerkki.fi/tupakointipaikka.html> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 29 Ottaa aurinkoa -kyltti Saatavilla:

<http://papunet.net/materiaalia/kuvapankki> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 31 Kukkia kastelukannulla kasteleva henkilö Saatavilla:

<http://papunet.net/materiaalia/kuvapankki/hak/kastelukannu> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 32 Maalattu räsymatto Saatavilla:

<https://www.meillakotona.fi/artikkelit/maalattu-rasymatto-on-taman-kesan-varikkain-hitti> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 33 Ikkuna Saatavilla: <https://fi.pinterest.com/> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 34 Lego kukkaruukku Saatavilla:

<https://i.pinimg.com/originals/c4/d7/94/c4d794dbc4343680a9d64ad45822ad5b.jpg> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 35 Puun juurakko Saatavilla:

<https://fi.pinterest.com/> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 36 Vesiaihe Saatavilla:

<https://fi.pinterest.com/> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 37 Videoitu jumppa Saatavilla:

<https://www.kvtuki57.fi/toiminta/vipinae-hanke-23-02-2018-09-58-45/materiaalipankki> Haettu: 1.2.2019.

Kuva 38 Handikalender för iOS –sovellus Saatavilla:

https://www.abilia.com/sv/produkt/handi-one-0?product_category=34 Haettu: 1.2.2019.

Kuva 39 Tallentava kuvallinen päiväjärjestys Saatavilla:

<https://www.lekolar.fi/koulu/valikoima/opetusvalineet/erityisopetus/toiminnanohjaus/tallentava-kuvallinen-paivajarjestys/> Haettu: 1.2.2019.

LIITTEET

LIITE 1 ASUMISYKSIKÖN PIHA ENNEN MUUTOKSIA

LIITE 2 ARKKITEHTITOIMISTON SUUNNITELMA PALJERIN- TEEN ASUMISYKSIKÖN PIHA-ALUEELLE

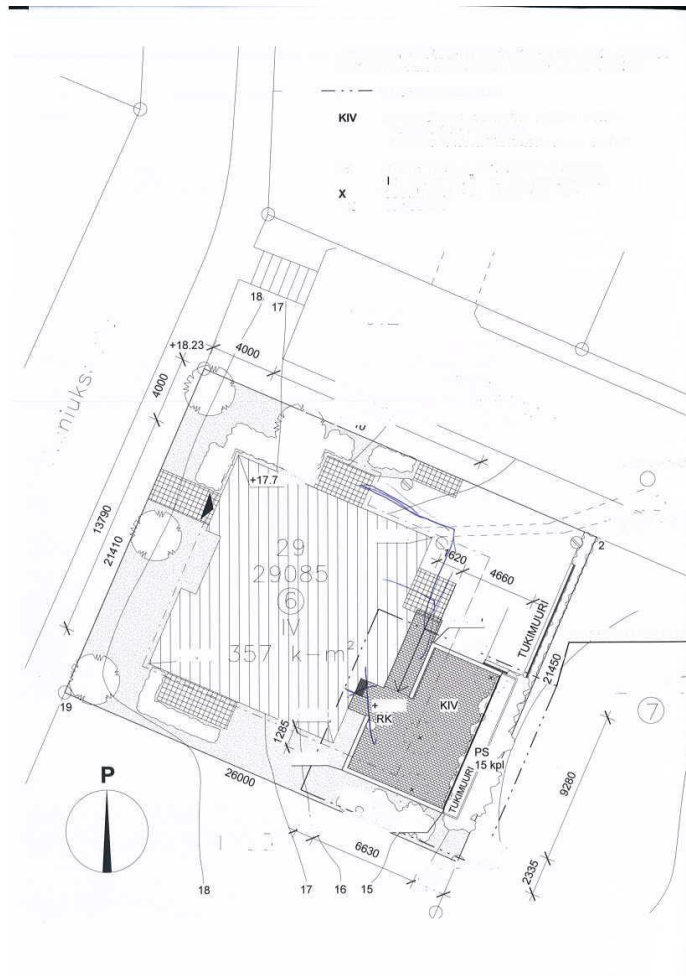
ESITETÄÄN RAKENNETTAVAKSI KIVETTY OLESKELUTERASSI
SEKÄ SITÄ RAJAAVAT MUURIT, KAITEET JA ISTUTUKSET

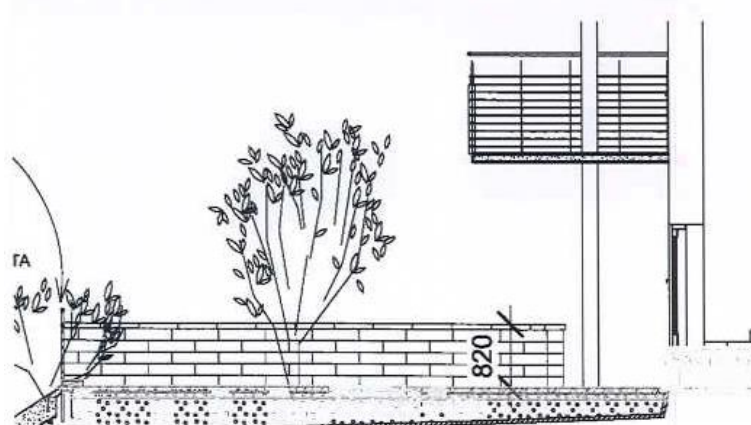
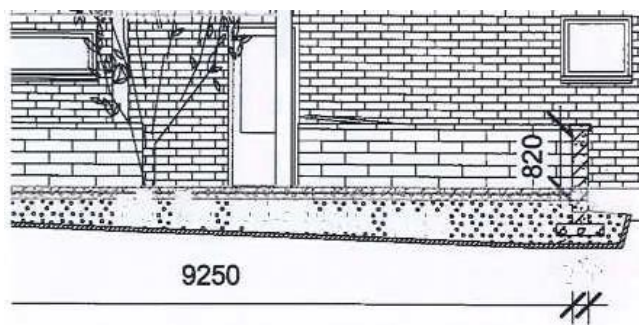
--- RAKENNETTAVA ALUE

KIV BETONIKIVEYS, SAUVAKIVI, TUMMA HARMAA
PUOLEN KIVEN LADONTA
KIVETTÄVÄN ALUEEN KOKONAISALA 58.5 m²

PS ISTUTETTAVA PIHASYREENI, VALKOINEN
ISTUTUSRYHMÄ 1 kpl / m², yhteensä 23 kpl

X KAADETTAVA PUU, VAAHTERA, 3 KPL
RK ROSKAKORI

LIITE 3 KUKKIEN MULLAN VAIHTO-OHJE

Kukkien mullan vaihto

Levitä sanomalehdet alustaksi ja ota esille tarvikkeet: kukka, kukkamultaa, kukkaruukku, lautanen, kukkaruukun palasia tai kiviä, kastelukannu.

Laita kiviä tai kukkaruukun kappaleita tyhjän ruukun pohjalle.

Lisää ruokkuun uutta multaa.

Irrota kukka vanhasta ruukusta. Ota kiinni kukan tyvestä ja vedä varovasti kukkaa ulos ruukusta.

Karistele vanhaa multaa pois juurien ympäriltä.

Nosta kukka uuteen ruukkuun.

Lisää uutta multaa ruukkuun. Jätä n. 1 cm ruukun yläreunasta täyttämättä. Näin ruukkuun jää kasteluvaraa.

Painele sormilla multa tiiviisti juurien ympärille.

Lähde: Kukkien mullanvaihto-ohje

http://papunet.net/sites/papunet.net/files/materiaalia/Kuvakommunikointi/Toimintaohjeet/kukkien_mullan_vaihto.pdf Haettu: 1.2.2019